

Uka2016/122
23. september 2016
Agathe Fontain

Siunnersuut uunga: Imigassat aalakoornartortallit pillugit Inatsisartut Inatsisaat nr. xx, ulloq xx.xx 2016-imeersoq.

(Peqqissutsimut Nunat Avannarliit Suleqatigiinnerannullu Naalackersuisoq)

1900-kunni imerniartarfiit nal. 23, kingorna nal. 01, taavalu ullumikkut nal, 03 matusarnikuupput, tassagoq imerneq ilikkarniassagatsigu. Immitsinnut aperisa, ilikkarparput?

Imernerput annikilliarforsimavoq, qujanartumik, pinaveersaartitsinermi suliaqarneq annertusimavoq. Nalilersoqqissaarnikuunngilarli imernikinnerulernerput sumerpiag peqquteqarnersoq. Peqqinnissaq pillugu? Qaammassagaaneq peqqutaava? Imerniartarfiit ammasarfii peqqutaapat? Imaluuniit ikiaroorartumik atuisalernerup inuit ilaat imerunnartippaat? Imaluuniit Inatsit atuuttoq peqqutaava?

Tassa tamakku nalilersugassagut.

Inatsisissatut siunnersuutip siunertaraa, Naalackersuisut peqqinnissamut politikkimik Inuuneritta II-mi qitiutinneqarmat innuttaasut inooriaasiisa kingunerannik, inuit peqqissusaat sunnerneqartarmat, tassa imeriaaserput peqqissuunissatsinnut sunniuteqartarmat. Imigassamik alakoornartortalimmik hashmillu atornerluinerit Nunatsinni ullumikkut innuttaasut peqqissuunissaannut immikkut ajornartorsiutaanerpaajupput.

Naalackersuisut saqqummiussiissutaani atuarneqarsinnaavoq, Nunatsinni imigassamik ikiaroorartumillu atornerluinerit, innuttaasut peqqissusiannut ajornartorsiutaanerpaajusut. Tamanna Inuit Ataqatigiit ilaleresupparput, akiuiniarnernullu sammiviit assigiinngitsut aqutugalugit siunnersuuteqartarnerput eqqaassavarput.

Imigassamik atornerluinerit suliffissaaleqinermik, nappaateqalerneramik, persuttaasarnernik, meeqqanullu naammaginartumik isumaginngitsuuinernik kinguneqartoq, Naalackersuisut erseqqissarpaat. Imallu akisutigisartog kinguaariit tullinnut sunniuteqapiluttartog. Imammi kingunipiloqartigaaq, 60-70-kunni imernerujussuup kingunipilui, ullumikkut kinguaariit arlallit atugarliuutigaat.

Naalackersuisut Kommuneqarfik Sermersuumut akissutaanni atuarneqarsinnaavoq: angajoqqaat 21,5 % 18-t inorlugit ukiulinnut qitornallit, akornutaasumik (skadeligt) imigassamik ajornartorsiuteqarput.

Inatsisilioraanni soorunami siunertaq suusoq ilisimaarisariaqarpoq, minnerunngitsumik inatsimmik allannguilermermi allannguutit, siuliani ajornartorsiutinut taasannut ilumut aaqiissutaassanersut sapinngisaq tamaat qulakkeerneqartariaqarput.

Inatsisip allannguutisaasa ilaai oqaaseqarfigissavagut.

Imigassamik aalakoornartortalimmik nioqquteqarnissamut sassaalluteqarsinnaanermut akuersissummik qinnuteqartut, 50.000 kr pisortanut akiitsullit tuneqqusaasanngillat. Akiitsogarneq tunngavigalugu inuit suliffeqarfimmit ammaasinnaanerat aquneqalissaag.

Nalilersuineq ilumut tassaniissava? Eqqarsartaasitsinniippa inuit akiitsoqarnerat malillugu pisinnaatitaaffiaaneq?

Siunnersuummi § 39 inatsisissap siunnersuutaani kalaallisuumi ullumikkut atuuttumiit, allannguuteqanngimmata, naak qallunaatuuani nal. 20 eqqartorneqaraluartoq. Kalaallisulli oqaatsit aaliangiisuummata, kalaallisuaa aallaavigaarput, soorunami.

§56- iluani kissaatigaarput Alkohol Narkotikaråd inuttalersorneqarnermini, ikiaroonartumik imigassamillu atuisuusimasumik inuttalerneqassasoq.

Pisiniarfinni assiaqqusersuinissamut paasivarput, Pisiffik, Brugsen allallu naatsorsorsimagaat tamanna 20 mio. Kr. Tungaanut akeqarumaartoq, tamannalu soorunami pisisartunut naggataatigut tukkumaartoq.

Imerniartarfiit ammasarnerinik allannguinerit qanoq kinguneqartarnerat nunani allani misissuiffigineqarsimavoq. Assersuutigalugu, Norgemi illoqarfinni 18-ini imerniartarfiit ammasarfiinik allannguitsiarnerit kinguneri misissuiffigineqarsimapput. Misissuinermi paasineqarpoq imerniartarfiit ammasarfii akunnermik ataatsimik sivitsoraangata taava illoqarfiup qeqqani sakkortuuliornerit 16%-imik qaffiartartut.

Siunnersuummi imerniartarfinni ammasarnerit ullakkut 5-nut matusalissapput. Naalakkersusiut anguniagaqarput : Max 4 . Annerpaamik imernermi ataatsimi 4-mat imikkit, peqqissutsinnut ajoqutaasumik imissanngikkuit. Inatsisissamut siunnersummumut naapertuunnersoq oqallisigineqarsinnaavoq.

Tusarniaanerup paasinarsisippaa, imerniartarfinni ingerlatsisut ullaakkut tallimanut matusalernissaq isumaqatiginngikkaat.

“Pisiffik A/S, oqaaseqaatit nalinginnaasut:

Kalaallit Nunaanni 1990-ikkut qiteqqunnerata kingorna imigassamik aalakoornartortalimmik atuinerup appariartuinnarsimavoq. Tamatumunnga ilanngullugu Pisiffiup paasinninnera malillugu imigassamik aalakoornartortalinnik niuertarfinni nioqquteqartarnermi taamaallaat maannakkut atuuttumi inatsimmi annikitsunnguanik aaqqiissuteqarnissaq pisariaqarmat. Isumaqarpugut taamatut pitsaasumik ineriartortitsineq ingerlaannassappat suli amerlanerusunik killilersuinissaq pisariaqanngitsoq. Illuatungaatigullu isummat allanngortinniarnissaannut suliaqartoqartariaqarpoq aamma imigassap aalakoornartortalit ajoqutaasinnaanerat pillugu paasisitsiniaasoqarneratigut, kiisalu anguniagaasariaqarpoq maannakkut ilisimaneqareersut ajornartorsiutit imigassamik aalakoornartortalimmik killeqanngitsumik imigassartortoqartarnerata akiorniarneqarnissaanut atatillugu. Inatsisissatut siunnersuummi niuertarfiit, inatsisinik unioqqutitsisanngitsut aamma maannakkut aamma inatsisissamik unioqqutitsiniannngitsut, avaqqullugit imigassamik aalakoornartortalimmik pissarsisarnermut atatillugu tamanit ilisimaneqartut “periarfissat” pineqanngimmata, isumassarsiatsialannik arlalinnik suliaqarpugut “periarfissanik” taakkuninnga ikilisaasinnaasunik. Isumaqarpugut pingaartuullunilu tulluurtuusoq “periarfissat” taakku aqutitigalugit nioqquteqartarneq piffissami inatsisit naapertorlugit tuniniaaffiusup avataani ingerlanneqartartoq kiisalu amerlanertigut inuit aalakoornartortalimmik atuinnissaannut tapertaasartoq. Amerlanertigut pisariaqartitsisoqalersarpoq “nangikkiarnerni”, nioqqutigineqartartullu nalinginnaasumik taxat aamma Facebookimi quppernerit soorlu assersuutigalugu “køb-salg-bytte” aqutitigalugit pisarlutik. Pisiffiup siunnersuutigaa inatsisissatut siunnersuummi taxanik ingerlatsisarnissamut aamma/imaluunniit qamutininik assakaasulinnik niuertarfiuteqarnermik ingerlatsinissamut akuersissutip arsaarinnissutaanissaanut periarfissamik ilanngussisoqarnissaa, taxanik imigassamik aalakoornartortalinnik tuniniaasoqarnera paasineqaraangat. Tamanna tapertaasinnaavoq biilini ilaasoqannginnerani taxani immiaaqqanik uninngasuuteqarnissamut inerteqquteqarnermut. Facebookimi quppernerit soorlu “køb-salg-bytte” iliuseqarnissaq nakkutilliiertalimmik immikkoortinneqarsinnaanissaa, tassani politiit Facebookimi

nakkutillillutik, kiisalu isertortumik nioqquteqartarnermut alloriarnerit pisariaqartut ingerlallugit."

Inatsisissatut siunnersuut pinaveersaartitsinermik aallaaveqarnerpaatut oqaatigineqarsinnaangilaq. Naleqqussarneruvorli nangikkiartartunut, ileqqunilli allangortinissaannut aqquataangitsumik. Ajornartorsiutitsinnut naleqqussartuassagutta suna killigaarput.

Ullumikkut pinaveersaatitsinermi sulinitisinni isit takusaat , takoqqusaarutit , aallavigaagut. Pujortartarneq ulorianarmat, cigartitsit puui, assinik puaat napparsimasut assingi ikkusorpagut. Takutinniarlugu ulorianartut, taava imigassat puuinut aamma assit tingunnik napparsimasunik, taqarusilluunniit mileqqasut assinginik ikkussuissaagut? Cigaritsinut tunngasoq upperigaanni, kingulleq malittariaqaralarpoq. Imaluuniit?

Paasivarpulli pisiniarfiutillit imerniartarfiutillillu kattuffiat, piareersimasoq, Naalakkersuisunut oqaloqateqarnissaminut takoqqusaarutit pillugit oqaloqateqarnikkut pisariaqarfiisigut allanguinissaminut. Tamannalu kaammattuutigissavarput pissasoq.

Inatsisissatut siunnersuut akueriuminntasorpasuarneq imalik, amerlanerpaanillu akueriumaneqanangistoq, Ilaqutariinnermilu ataatsimiititaliami iisumlaiuutissiissutikkut suliarineassaguni allanguuterpassuarnik imalik, akuerineqassanngitsoq innersuussutigaarput.

Inatsiartut saaffigaassi , kaammattorlusi Inatsisissatut siunnersuut itigarteqqullugu.

Naalakkersuisullu kaammattorlugit, Suliffeqarfinnik oqaloqateqaqqullugu , oqaloqatigiinnikkut Aaqqitassat aqqeqqullugit.

Inatsit atuuttoq, tassaavoq imigassartornerup milliartortinneqarneranut aqquataasoq, piffissaanngitsoq allangortissallugu.

Tamaviaarlutali sulissaagut, imeriaaseq allangortinnissaanut, taannaammat ajornartorsiut. Imerujussuarnikkut ajortuliat pisarmata, ilikkagassaraarput torersumik imernej, aqagussaq eqqarsaatigalugu, sulinissaq eqqarsaatigalugu, inuuneq peqqissoq eqqarsaatigalugu, meeqqat toqqissimasat salliutillugit.

Qujanaq.